

дослідження місць артилерійських і ракетних обстрілів, впровадження новітніх засобів і методів криміналістичного матеріалознавства та комплексного визначення шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу внаслідок бойових дій, тощо.

Костянтин Чаплинський

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

**НАУКОВІ ДИСКУСІЇ ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ ОКРЕМИХ ПІДРОЗДІЛІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ**

Під час воєнної агресії з боку росії дедалі збільшується кількість бойових дій, особливо в східних регіонах нашої держави. Проте Збройні Сили України продовжують дедалі деокуповувати захоплені росією території та здійснювати в цих регіонах стабілізаційні заходи. За таких умов керівництво держави докладає неабияких зусиль щодо пришвидшення вступу України до Європейського співтовариства та інтегрування до НАТО. Унаслідок цього виникає необхідність продовження раніше започаткованих реформ соціально-економічної й політичної основ суспільства, враховуючи умови сьогодення. Особливе місце в цій діяльності приділяється протидії корупції та організованій злочинності.

Сьогодні криміногенна ситуація в державі значно ускладнилася. Спостерігається суттєва зміна структури та характеру злочинності, загальний рівень якої має тенденцію до зростання. На жаль, і далі фіксується збільшення кількості насильницьких протиправних дій, особливо тяжких і особливо тяжких злочинів. Динамічні зміни в характері насильницьких злочинів й умовах боротьби з ними сьогодні наочно демонструють необхідність створення сучасної дієвої методики організації розкриття та розслідування кримінальних правопорушень. Швидке розкриття й розслідування тяжких і особливо тяжких злочинів напряму залежить від належної взаємодії оперативних і слідчих підрозділів Національної поліції України у кримінальних провадженнях. Це дозволяє якісно спланувати проведення першочергових слідчих (розшукових) і процесуальних дій та оперативно-розшукових заходів. Зважаючи на це, розробка практичних рекомендацій щодо взаємодії слідчих і працівників оперативних підрозділів Національної поліції є, безумовно, одним із пріоритетних напрямів для

досягнення мети кримінального провадження, особливо в умовах воєнного стану.

Більшість учених взаємодію визначає як одну із форм організації розслідування кримінальних правопорушень, що полягає в заснованому на законі співробітництві слідчого з працівниками слідчих підрозділів, що відбувається за єдиним планом, часом та місцем, з метою повного й швидкого розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, встановлення об'єктивної істини у кримінальному провадженні, притягнення до кримінальної відповідальності всіх причетних до злочинної діяльності [1, с. 123-124].

Особливо така узгоджена діяльність набуває значення під час документування воєнних злочинів. Так, при організації діяльності органів і підрозділів Національної поліції на деокупованих територіях взаємодія здійснюється за такими напрямками:

1. Організація евакуації населення з районів, які піддаються постійним обстрілам з боку рф. Зокрема, станом на 01.12.2022 р. близько 4 200 тис. осіб на Донеччині відмовилися від евакуації (переважно особи похилого віку).

2. Здійснення «подворового» або «поквартирного» обходу працівниками поліції з метою опитування про:

– прикмети військовослужбовців рф (належність до певного військового підрозділу; кількість техніки, яка зайшла до населеного пункту, та зброї тощо);

– характер насильницьких дій, які вчинювали військовослужбовці рф (вбивства, зґвалтування, побиття). Спостерігається велика латентність злочинів, оскільки потерпілі нерідко відмовляються подавати заяви, особливо жінки та діти. Зважаючи на це, створюються робочі групи із залученням відповідних психологів та ін.

Особливого значення набувають питання встановлення військовослужбовців рф, які приховуються в населеному пункті або за його межами.

У рамках взаємодії слідчих та оперативних підрозділів вживаються вичерпні заходи щодо встановлення осіб військовослужбовців рф за фотознімками або відеозображенням. Так, на сьогодні офіційно встановлено 18 осіб, які відправляли поштою з м. Буча викрадене майно.

У цілому взаємодія слідчого і працівників оперативних підрозділів Національної поліції реалізується в різних формах. Так, взаємодія має кримінально-процесуальні та організаційні риси, і якщо в окремих випадках можуть проводитися сумісні узгоджені дії за участю працівників оперативних підрозділів у проведенні першочергових слідчих (розшукових) дій, і це буде спільною діяльністю слідчого й оперативного працівника, то участь слідчого у проведенні оперативних заходів виключена. Таку думку висловлювали і М. М. Єфімов та інші [3, 4].

Під формами взаємодії слід розуміти організаційні прийоми та методи, способи й порядок зв'язків між ними, засновані на кримінальному

процесуальному законі і відомчих нормативно-правових актах правоохоронних органів, а також передовому досвіді оперативно-слідчої та судової практики, спрямовані на забезпечення узгодженої їхньої діяльності та правильне поєднання властивих кожному з цих органів методів і засобів діяльності [2, с. 267].

Підсумовуючи, можна виокремити серед основних форм взаємодії дві групи: організаційні та процесуальні.

Наостанок зазначимо, що взаємодія відповідних органів і підрозділів Національної поліції при розслідуванні кримінальних правопорушень (особливо військових злочинів) має важливе значення для підвищення їх ефективності та результативності. У цілому взаємодія в досудовому розслідуванні може здійснюватися як у процесуальній формі (при сумісній роботі в конкретному кримінальному провадженні), так і в непроцесуальній формі (на рівні ділових відносин та контактів щодо узгодженого виконання завдань розкриття кримінального правопорушення). Як наслідок, усі розглянуті форми взаємодії повинні ґрунтуватися на: – чіткому їх плануванні; – професійній орієнтації щодо можливостей слідчих, працівників оперативних підрозділів та експертної служби; – на встановленні правильних службових взаємовідносин, підтриманні атмосфери довіри, згуртованості та взаємній допомозі.

1. Антонюк О. В. Окремі аспекти взаємодії слідчих та оперативних підрозділів при розслідуванні хуліганства, вчиненого із застосуванням вогнепальної або холодної зброї чи іншого предмета, спеціально пристосованого або заздалегідь заготовленого для нанесення тілесних ушкоджень. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. № 6. С. 122–129.

2. Саїнчин О. С. Криміналістичні умови розкриття умисних вбивств. *Правова держава*. Одеса: ОНУ. 2008. № 10. С. 267–273.

3. Єфімов М. М. Типові слідчі ситуації та відповідний їм напрям дій слідчого при розслідуванні хуліганства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2011. № 1. С. 351–358.

4. Криміналістичне забезпечення розслідування хуліганства, пов'язаного з опором представникові влади або громадськості, який виконує обов'язки з охорони громадського порядку : монографія / С. С. Герасимчук, К. О. Чаплинський, М. М. Єфімов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 238 с.